

درس اول: هدایت الهی

آیات و مفاهیم

آیات شریفه ۶ و ۷ سوره ی حمد

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ
غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا الضَّالِّينَ

پروردگارا! ما را به راه راست هدایت فرما^۱
راه کسانی که به آن‌ها نعمت دادی
نه (راه کسانی که) آن‌ها را مورد خشم قرار دادی
و نه (راه) گمراهان

پیام آیات:

- ۱- خواست هر انسان خردمند از خداوند این است که راه مستقیم سعادت را به او نشان دهد.
- ۲- اگر کسی چنین خواستی نداشته باشد، نتیجه‌اش سرگردانی و حیرانی (ضالّین) یا سقوط در انحراف و گناه است (مغضوب علیهم).

آیه شریفه ۵۰ سوره طه

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي
أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ وَ
ثُمَّ هَدَى

موسی (علیه السلام) گفت: پروردگار ما کسی است که
به هر چیزی آفرینش آن را عطا کرد
سپس (آن را) هدایت نمود.

پیام آیه:

- ۱- خداوند تمام مخلوقات را هدایت می‌کند که آن را «هدایت عمومی» می‌گویند.
- ۲- خداوند هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید.

آیات شریفه ۱ تا ۳ سوره اعلیٰ

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى
الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى
وَ الَّذِي قَدَّرَ فْهَدَى

نام پروردگار والائرت را منزه بدار
کسی که آفرید، سپس آراست (منظم و مرتب کرد)
و کسی که اندازه‌گیری کرد، سپس هدایت نمود.

پیام آیات:

- ۱- هر موجودی سامان‌دهی و تقدیر خاصی دارد و هدایت هر موجود متناسب با سامان‌دهی و تقدیر آن موجود است.
- ۲- خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتش هدایت می‌کند که آن را «هدایت خاصه» می‌نامند.

۱- دانش‌آموزان گرامی! قسمت‌هایی از ترجمه آیات شریفه که در کتاب درسی نیامده، رنگی نوشته شده است. یادگیری معنی این قسمت‌ها الزامی است.

آیهی شریفه ۱۶۵ / سورهی نساء

رُسُلًا
مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ
إِنَّمَا يَكُونُ لِلنَّاسِ
عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ
بَعْدَ الرُّسُلِ
وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

رسولانی (را فرستاد که)
بشارت و انذار دهند
تا برای مردم نباشد
در مقابل خداوند، بهانه و دستاویزی
بعد از آمدن پیامبران
و خداوند، شکست‌ناپذیر و حکیم است.

پیام آیه:

- ۱- اکنون که خداوند پیامبران را فرستاده و انسان‌ها را هدایت کرده، کسی نمی‌تواند در قیامت بهانه و دستاویزی داشته باشد.
- ۲- خداوند با فرستادن پیامبران و نشان دادن راه سعادت، حجت را بر مردم تمام می‌کند و راه بهانه‌گیری را بر انسان‌ها می‌بندد.

آیهی شریفه ۴۱ / سورهی زمر

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ
فَمَنْ اهْتَدَى
فَلِنَفْسِهِ
وَ مَنْ ضَلَّ
فَأِنَّمَا يَنصِلُ عَلَيْهِمْ
وَ مَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

همانا ما این کتاب را بر تو نازل کردیم
برای مردم، به حق
پس هر که هدایت یافت،
به سود خود اوست.
و هر که گمراه شد،
تنها به زیان خود گمراه می‌شود
و تو وکیل و مدافع آن‌ها نیستی.

پیام آیه:

- ۱- اکنون که خداوند انسان‌ها را هدایت کرده، اگر کسی راه سعادت را انتخاب نکند، عواقب آن بر عهدهی خودش است.
- ۲- این آیه هدایت خاص انسان را که در قالب آمدن پیامبر و انزال کتاب صورت می‌گیرد، بیان می‌کند و ادامه‌ی آن بر اختیاری بودن هدایت تأکید می‌ورزد و می‌فرماید هر کس هدایت را بپذیرد، به نفع خودش کار کرده و هر کس رد کند، به خودش زیان رسانده است.

آیهی شریفه ۴۳ / سورهی اعراف

وَ قَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا
وَ مَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ
لَوْلَا أَنَّ هَدَانَا اللَّهُ

و گفتند ستایش برای خداوند است.
کسی که ما را به این (نعمت یا مقام) هدایت کرد.
و ما هرگز هدایت نمی‌شدیم
اگر خدا ما را هدایت نمی‌کرد.

پیام آیه:

- ۱- اهل بهشت، خداوند را برای هدایت الهی ستایش می‌کنند.
- ۲- همه‌ی انسان‌ها به هدایت الهی نیازمندند، در غیر این صورت، هرگز هدایت نمی‌شدند.

آموزش درس**نیازهای برتر**

انسان، اندکی که از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهایی مهم‌تر روبه‌رو می‌بیند. این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و حتی درد متعالی تبدیل می‌گردند که قرار و آرام را از او می‌گیرد و تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد. این دغدغه و درد، نشانه‌ی **بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت** است.

۱- درک هدف زندگی**نیازهای برتر ۲- درک آینده‌ی خویش****۳- کشف راه درست زندگی****۱- درک هدف زندگی**

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند» و کدام هدف است که به زندگی‌اش معنایی متعالی می‌دهد. او می‌داند که اگر این هدف حقیقی را به‌دست نیاورد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده، در حالی که سعادت و خوشبختی را هم به‌دست نیاورده است.

۲- درک آینده‌ی خویش

انسان با کمک عقل خود می‌تواند به درک این حقیقت برسد که بنابر حکمت و عدل خداوند، مرگ ناپودکننده‌ی او و پایان همیشگی زندگی‌اش نیست و آینده‌ی روشن در جهانی دیگر در انتظار اوست، اما نمی‌داند که نحوه‌ی زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ زاد و توشه‌ی سفر به آن‌جا چیست؟ و خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟

۳- کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «**چگونه زیستن**» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، **دغدغه‌ی اصلی انسان‌های فکور و خردمند** بوده است؛ به خصوص که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار آن را تجربه می‌کند. انسان می‌داند که اگر روش درست زندگی را انتخاب نکند، به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده، نخواهد رسید و نه تنها در آخرت دچار خسران خواهد شد، بلکه نخواهد توانست زندگی فردی خود در دنیا را نیز به خوبی تنظیم نماید و یک جامعه‌ی عادلانه به وجود آورد.

برای این که پاسخ به نیازهای برتر، **پاسخی راه‌گشا و اطمینان‌بخش باشد، باید:**

الف) همه‌جانبه باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان پاسخ دهد. زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی برنامه‌ریزی جداگانه‌ای کرد.

ب) پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشند؛ زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به‌خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون است.

کسی می‌تواند انسان را در جهت پاسخ‌گویی درست به نیازهای برتر رهنمون شود که آگاهی کاملی از خلقت انسان، هدف از خلقت، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او و چگونگی زندگی در جهان آخرت و ارتباط آخرت با دنیا داشته باشد.

هدایت عمومی

تعریف: خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید.

آفرینش بی‌هدف، نشانه‌ی **نقص و ضعف و ناآگاهی** است و این ویژگی‌ها نمی‌تواند در خداوند باشد.

هدایت ← خلقت ← هدف

هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

هدایت ویژه‌ی انسان

ویژگی‌ها و ارزش‌هایی که خداوند در وجود انسان قرار داده است، سبب تمایز بنیادین او از سایر موجودات می‌شود. این ویژگی‌ها **متناسب با هدف خلقت انسان، یعنی تقرب به خداوند** که تقرب به همه‌ی خوبی‌ها و زیبایی‌هاست، می‌باشد.

۱- تفکر و تعقل

ویژگی‌های انسان که در هدایت او تأثیر دارند، عبارتند از: ۲- **قدرت اختیار و انتخاب**

اگر می‌گوییم حرکت انسان اختیاری است، بدان معناست که می‌تواند هدف درست را تشخیص دهد، آن را برگزیند و به سویش حرکت کند.

۱- عقل در درون وجود او

برای تشخیص هدف و راه رسیدن به آن، خداوند **دو چراغ** به انسان داده است: ۲- **فرستادگان الهی در بیرون**

عقل: انسان به کمک عقل خود بسیاری از **مجهولات** و مسائل را درمی‌یابد و پاسخ می‌دهد. مثلاً می‌داند که جهان مبدأ و آفریدگاری دارد و آینده‌ای روشن در انتظار اوست. هم‌چنین انسان به کمک عقل خود متوجه می‌شود که نمی‌تواند پاسخ برخی از مسائل بنیادین را به طور درست و کامل بدهد و برای این‌گونه مسائل نیازمند هدایت الهی است. از این‌رو خداوند پیامبرانی را می‌فرستد تا پاسخ این‌گونه مسائل را به انسان‌ها برساند و هدایتشان کند.

بنابراین: عقل وسیله‌ی فهم پیام الهی است و اگر انسان عاقلانه بیندیشد، راه دست‌یابی به همه‌ی نیازها برای وی مشخص شده و دلیلی برای توجیه ناکامی‌ها ندارد.

امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته‌ی خود، **هشام بن حکم**، فرمود:

ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که این بندگان در پیام الهی **تعقل** کنند.

کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از **معرفت برتری** برخوردار باشند.

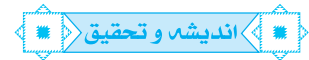
آنان که در **تفکر و تعقل** برترند، نسبت به **فرمان‌های الهی** داناترند.

آن کس که **عقلش کامل‌تر** است، **رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر** است.

ای هشام، خداوند **دو حجت** بر مردم دارد: **حجتی آشکار** و **حجتی نهان**.

حجت آشکار ← رسولان و انبیاء ائمه‌اند.

حجت نهان ← عقل انسان‌هاست.

۱ - آیا می‌توان پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه‌ی فردی واگذار کرد و گفت که می‌خواهم بدون بررسی و تحقیق کافی به این نیازها پاسخ دهم؟ چرا؟

سلیقه‌ها تا آن‌جا قابل استفاده هستند که به راه تکامل انسان ضربه وارد نکنند و در چارچوب آن قرار گیرند و اگر کسی سلیقه‌ای داشت که با قانون‌مندی رشد انسان و ابعاد معنوی او در تضاد بود، باید به نتایج آن تن در دهد و آماده‌ی ضررهای آن باشد.

۲ - آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و براساس ضرب‌المثل «هر چه پیش آید، خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟ خیر - انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد. این نگرش مانند کودکی می‌ماند که دستگاه اندیشه‌ی او آن‌قدر رشد نکرده که خطرهای پیش رو را محاسبه کند و عاقلانه تصمیم بگیرد.

۳ - آیات ۴۲ و ۴۳ سوره‌ی یونس را مطالعه کنید و پیام اصلی آن‌ها را که مربوط به رابطه‌ی حجت ظاهر و حجت باطن است، توضیح دهید.

«وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الضُّمَمَ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ» (۴۳/ یونس)

ترجمه: و از میان آنان کسانی هستند که (به ظاهر) به تو گوش می‌دهند؛ پس آیا تو کرها را شنوا می‌کنی هر چند تعقل نمی‌کنند؟

«وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ هَدِي الْعُمْىَ وَ لَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ» (۴۳/ یونس)

ترجمه: و از میان آنان کسانی هستند که به تو می‌نگرند؛ پس آیا تو کوران را هدایت می‌کنی هر چند نمی‌بینند؟

پیام آیات: کسی که عقلش را به کار نگرفته و قلبش کور شده، هدایت نمی‌شود؛ یعنی هدایت پیامبر که حجت ظاهر است، وقتی مؤثر واقع می‌شود که عقل، یعنی حجت باطنی سرکوب نشده و قدرت عمل داشته باشد.

۴ - هر کدام از آیات ۹ اسراء و ۹۷ نحل، پاسخ کدام‌یک از نیازهای انسان را دربردارد و چه مطالبی را مطرح می‌کند؟

«رَأَىٰ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ وَ يُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا» (۹/ اسراء)

ترجمه: قطعاً این قرآن به آن (آیینی) که استوارتر است، هدایت می‌کند و به مؤمنانی که کارهای شایسته انجام می‌دهند، بشارت می‌دهد که برای آنان پاداش بزرگی است.

«مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» (۹۷/ نحل)

ترجمه: هر کس از مرد یا زن کار شایسته‌ای کند، در حالی که مؤمن باشد، قطعاً او را با زندگی پاکیزه‌ای حیات می‌بخشیم و مسلماً به آنان مطابق با بهترین اعمالشان پاداش می‌دهیم.

آیه / سوره	نیاز	پاسخ
۹/ اسراء	نیاز به برنامه‌ی زندگی	خداوند برنامه‌ی صحیح زندگی را در اختیار انسان قرار داده است.
۹۷/ نحل	نیاز به آینده‌ی روشن و برنامه‌ی زندگی	ایمان و عمل صالح، حیات پاک همراه با رشد و شادکامی را در پی دارد و آینده‌ای روشن که پاداش اخروی است را به ارمغان می‌آورد.

سؤالات امتحانی

آیات و احادیث

- ۱ - عبارت قرآنی زیر را فقط ترجمه کنید:
 «وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ»
 و گفتند سپاس خداوندی که ما را به چنین (جایی) هدایت کرد و اگر خدا هدایتمان نمی کرد، ما خود راه نمی یافتیم.
- ۲ - دو پیام از عبارت قرآنی زیر را بنویسید.
 «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى»
 الف) خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتش هدایت می‌کند که آن را هدایت خاصه می‌گویند.
 ب) هر موجودی سامان‌دهی و تقدیر خاصی دارد. هدایت هر موجودی متناسب با سامان‌دهی و تقدیر آن موجود است.
- ۳ - با توجه به آیهی «قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ وَمُمْ هَدَى» به سؤالات زیر پاسخ دهید:
 الف) ترجمه‌ی آیه را بنویسید. ب) آیه به چه مطلبی در مورد هدایت اشاره دارد؟
 الف) گفت پروردگار ما آن کسی است که آفرینش هر چیزی را به او عطا کرد و سپس هدایت نمود.
 ب) خداوند هر مخلوقی را برای هدفی حکیمانه آفریده است و آن را به سوی هدفش هدایت می‌کند. (هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.)
- ۴ - پیام آیات شریفه «اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ» را بنویسید.
 خواست هر انسان خردمند از خداوند این است که راه مستقیم سعادت را به او نشان دهد و اگر کسی چنین خواستی نداشته باشد، نتیجه‌اش سرگردانی و حیرانی یا سقوط در انحراف و گناه است.
- ۵ - آیه‌ی شریفه «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى» را ترجمه کنید.
 نام پروردگار والائرت را منزه بدار. کسی که آفرید و منظم ساخت و کسی که اندازه‌گیری کرد، سپس هدایت نمود.

سؤالات پاسخ کوتاه

- ۱ - خدای جهان خالق حکیم است، یعنی چه؟
 یعنی هیچ موجودی را بی‌هوده و عبث خلق نمی‌کند.
- ۲ - «هدایت عمومی» یعنی چه؟
 خدای جهان، آفریدگاری حکیم است، یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید.
- ۳ - ما انسان‌ها نیازهای برتری داریم، سه مورد آن را فقط نام ببرید.
 (۱) درک هدف زندگی (۲) درک آینده‌ی خویش (۳) کشف راه درست زندگی
- ۴ - دو چراغ راه که خداوند برای تشخیص درست هدف به انسان داده است، کدامند؟
 عقل در درون وجود او - فرستادگان الهی در بیرون
- ۵ - دو ویژگی که خداوند در وجود انسان قرار داده است را فقط نام ببرید.
 ۱- توانایی تفکر و تعقل ۲- قدرت اختیار و انتخاب
- ۶ - کدام نیاز برتر انسان در حقیقت، جامع نیازهای دیگر است؟
 کشف راه درست زندگی

(نهایی- شهریور ۸۷)

۷- دو ویژگی انسان که در هدایت او تأثیر دارند، کدامند؟
توانایی تفکر و تعقل - قدرت اختیار و انتخاب

(نهایی- فرورد ۸۵)

۸- وسیله‌ی فهم پیام الهی چیست؟
عقل وسیله‌ی فهم پیام الهی است.

(نهایی- دی ۸۵)

۹- منظور از «حجت آشکار» و «حجت نهان» در کلام امام کاظم علیه السلام چیست؟
منظور از حجت آشکار، رسولان، انبیاء و ائمه‌اند و منظور از حجت نهان، همان عقل انسان‌هاست.

۱۰- دو ویژگی پاسخ به نیازهای برتر برای این که راه‌گشا و اطمینان‌بخش باشد، کدامند؟
۱- همه‌جانبه باشد. ۲- درست و قابل اعتماد باشد.

۱۱- آفرینش بی‌هدف نشانه‌ی چیست؟
نشانه‌ی نقص، ضعف و ناآگاهی

۱۲- اگر می‌گوییم حرکت انسان اختیاری است به چه معناست؟
بدان معناست که می‌تواند هدف درست را تشخیص دهد، آن را برگزیند و به سویش حرکت کند.

سؤالات پاسخ بلند

(نهایی فارع از کشور- شهریور ۸۹)

۱- از نیازهای برتر انسان «درک آینده‌ی خویش» را توضیح دهید.

انسان با کمک عقل خود می‌تواند به درک این حقیقت برسد که بنابر حکمت و عدل خداوند، مرگ نابودکننده‌ی او و پایان همیشگی زندگی‌اش نیست و آینده‌ی روشن در جهانی دیگر در انتظار اوست. اما نمی‌داند که نحوه‌ی زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ زاد و توشه‌ی سفر به آن‌جا چیست؟ و خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟

(نهایی- فرورد ۸۸)

۲- دو حجت خدا که امام کاظم علیه السلام درباره‌ی هدایت ویژه‌ی انسان به هشام معرفی نموده‌اند، کدامند؟ و منظور از آن‌ها چیست؟ (الف) حجتی آشکار ← منظور از حجت آشکار، رسولان و انبیاء و ائمه علیهم السلام هستند. (ب) حجتی نهان ← منظور از حجت نهان، همان عقل انسان‌هاست.

(نهایی- شهریور ۸۸)

۳- چرا پاسخ به نیازهای برتر انسان باید کاملاً «درست و قابل اعتماد» باشند؟

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست. به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون است.

(نهایی- دی ۸۸)

۴- ویژگی‌هایی که سبب تمایز بنیادین انسان با سایر موجودات می‌شود را کامل شرح دهید.
یکی از ویژگی‌ها، توانایی تفکر و تعقل است. ویژگی دیگر، قدرت اختیار و انتخاب است. اگر می‌گوییم حرکت انسان اختیاری است، بدان معناست که می‌تواند هدف درست را تشخیص دهد، آن را برگزیند و به سویش حرکت کند.

(نهایی- فرورد ۸۶)

۵- چرا هدایت یک «اصل عام و همگانی» در نظام خلقت است؟

خدای جهان، آفریدگاری حکیم است. یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید. آفرینش بی‌هدف، نشانه‌ی نقص و ضعف و ناآگاهی است و این ویژگی‌ها نمی‌تواند در خداوند باشد. پس، هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

۶- «کشف راه درست زندگی» را به عنوان یکی از نیازهای برتر انسان توضیح دهید.

راه زندگی یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با نیازهای «درک هدف زندگی» و «درک آینده‌ی خویش» دارد، دغدغه‌ی اصلی انسان‌های فکور و خردمند بوده است؛ به‌خصوص که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار آن را تجربه می‌کند. انسان می‌داند که اگر روش درست زندگی را انتخاب نکند، به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده، نخواهد رسید و نه تنها دچار خسران خواهد شد، بلکه نخواهد توانست زندگی فردی خود در دنیا را نیز به خوبی تنظیم نماید و یک جامعه‌ی عادلانه به وجود آورد.

۷ - چرا پاسخ به نیازهای برتر انسان باید «همه‌جانبه» باشد؟

زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی برنامه‌ریزی جداگانه‌ای کرد.

۸ - اولین نیاز برتر انسان را نام برده، توضیح دهید.

درک هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و کدام هدف است که به زندگی‌اش معنایی متعالی می‌دهد. او می‌داند اگر هدف حقیقی را به‌دست نیاورد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده، در حالی که سعادت و خوشبختی را هم به‌دست نیاورده است.

درستی یا نادرستی جملات زیر را با (صحیح / غلط) مشخص کنید

۱ - خدای جهان، خالق حکیم است؛ یعنی هیچ موجودی را بی‌هوده و عبث خلق نمی‌کند. (نهایی فارغ از کشور - فرداد ۸۹) صحیح

۲ - میان هدف، خلقت و هدایت موجودات تناسبی وجود ندارد. (نهایی فارغ از کشور - دی ۸۹) غلط

۳ - انسان به کمک عقل خود بسیاری از مجهولات و مسائل را درمی‌یابد و پاسخ می‌دهد. صحیح

۴ - خداوند دو چراغ برای تشخیص هدف به انسان‌ها داده است که عبارتند از: عقل در بیرون وجود او و فرستادگان الهی در درون. غلط

۵ - خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتش هدایت می‌کند که آن را «هدایت عامه» گویند. غلط

جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید

۱ - به فرموده‌ی امام کاظم علیه السلام کسانی پیام الهی را بهتر می‌پذیرند که از ..... برتری برخوردار باشند و آن کس که ..... کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.

معرفت - عقلش

۲ - آفرینش ..... نشانه‌ی نقص و ضعف و ناآگاهی است و این ویژگی‌ها نمی‌تواند در خدا باشد.

بی‌هدف

۳ - وسیله‌ی فهم پیام الهی ..... نام دارد.

عقل

۴ - هدایت یک اصل ..... و ..... در نظام خلقت است.

عام - همگانی

۵ - طبق بیان امام موسی کاظم علیه السلام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان فرستاد، جز برای آن که ..... بندگان در پیام الهی تعقل کنند.

۶ - دغدغه و درد ناشی از نیازهای برتر نشانه‌ی .....، ..... و ورود به وادی انسانیت است.

بیداری - هوشیاری

۷ - دغدغه‌ی اصلی انسان‌های فکور و خردمند ..... است.

کشف راه درست زندگی

۸ - ویژگی‌های انسان، متناسب با هدف خلقت او یعنی ..... می‌باشد.

تقرب به خداوند

TESTS

تست‌های کنکور

- ۱ - هدف نهایی خلقت انسان، که تقریب به خداوند است، دست مایه‌ی هماهنگی دو حجت آشکار و نهان است که به ترتیب ..... می‌باشند که ..... آن وسیله‌ی فهم پیام الهی است.
- (سراسری انسانی- ۹۱)
- (۱) انبیاء و ائمه - عقل - نخستین
(۲) عقل - انبیاء و ائمه - نخستین
(۳) عقل - انبیاء و ائمه - دومین
(۴) انبیاء و ائمه - عقل - دومین
- ۲ - اگر گفته شود: «دل مشغولی، دغدغه و درد متعالی انسان، نشانه‌ی بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت است» این عبارت، بدان معنی است که: .....
- (سراسری زبان- ۹۱)
- (۱) انسان، هرگز خالی از دغدغه و اضطراب و دل مشغولی نیست.
(۲) انسان، محصور در نیازهای روزمره و زندگی طبیعی نیست.
(۳) نیازهای زندگی و روزمره‌ی انسان، متغیر و متفاوت است.
(۴) انسان، به دلیل انسان بودنش، نمی‌تواند به محدودها خرسند باشد.
- ۳ - با دقت در آیه‌ی شریفه‌ی ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِمَا...﴾ کدام مفهوم مستفاد نمی‌گردد؟
- (سراسری فارغ از کشور- ۹۰)
- (۱) هرکس با استفاده از عقل و اختیار خود، پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.
(۲) چون خداوند، ابزار تفکر و تعقل به انسان داده، هدایت وی را با فرستادن کتاب انجام داده است.
(۳) انسان مختار مسئول هدایت یا ضلالت خود است و خداوند با ارسال پیامبر ﷺ او را وکیل هدایت مردم قرار داد.
(۴) چون هرکس مسئول هدایت یا ضلالت خود است، خداوند به پیامبر می‌فرماید که رسالت تو در حد تبلیغ است.
- ۴ - از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُونَ الْبِكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَعْقلُونَ﴾ به ..... که ..... است، پی می‌بریم.
- (سراسری ریاضی- ۹۰)
- (۱) تقدّم حجت باطن بر حجت ظاهر - عقل وسیله‌ی فهم پیام الهی
(۲) تأخّر حجت باطن از حجت ظاهر - پیام الهی مقدمه‌ی ایصال به بلوغ عقلی
(۳) تأخّر حجت باطن از حجت ظاهر - عقل وسیله‌ی فهم پیام الهی
(۴) تقدّم حجت باطن بر حجت ظاهر - پیام الهی مقدمه‌ی ایصال به بلوغ عقلی
- ۵ - اگر گفته شود: خدای متعال، با دو ویژگی «تعقل» و «اختیار» انسان را با فرستادن دین، راهنمایی و هدایت کرده است، این مفهوم به ترتیب از دقت در کدام آیات، به دست می‌آید؟
- (سراسری تجربی- ۹۰)
- (۱) ﴿رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ﴾ - ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ﴾
(۲) ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ﴾ - ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ﴾
(۳) ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَمَىٰ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ﴾ - ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَعْقلُونَ﴾
(۴) ﴿رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ﴾ - ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَعْقلُونَ﴾
- ۶ - ویژگی‌های موجود در انسان که متناسب با هدف خلقت اوست، ..... می‌باشد و در صدر آن ویژگی‌ها، برخوردار از ..... است، لزوم توجه به «وحي» را ..... رقم می‌زند.
- (سراسری تجربی- ۸۹)
- (۱) تقرّب به خداوند - تعقل و تفکر - عقل
(۲) تقرّب به خداوند - آزادی و اختیار - اختیار
(۳) مقام خلافت الهی در زمین - تعقل و تفکر - عقل
(۴) مقام خلافت الهی در زمین - آزادی و اختیار - اختیار
- ۷ - از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی ﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُونَ الْبِكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ وَ لَوْ كَانُوا لَا يَعْقلُونَ﴾ به ..... پی می‌بریم.
- (سراسری انسانی- ۸۹)
- (۱) استفاده‌ی درست از ابزار تفکر
(۲) رابطه‌ی حجت ظاهر و حجت باطن
(۳) جایگاه تعقل و تفکر در هدایت انسان
(۴) آزادی و اختیار انسان در قبول یا ردّ دعوت
- ۸ - مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی ﴿رَسُولًا مَّبْشُرِينَ وَ مَنذُرِينَ...﴾ این است که:
- (۱) عزّت و حکمت خداوندی، پاسخ‌گوی نیاز انسان به نبوت است.
(۲) عزّت و حکمت خالق، اتمام حجت بر انسان را با ارسال رسولان، رقم می‌زند.
(۳) نبوت، برطرف‌کننده‌ی نقص مطلق دانش بشری در راه‌یابی او به هدف زندگی است.
(۴) پیامبران با بشارت و هشدار، چراغ هدایت الهی را در راه انسان، پرفروغ قرار می‌دهند.

- ۹ - از آیهی شریفهی ﴿ اَنَا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق فمن اهتدى ... ﴾ موضوع ..... و هدایت ..... مستفاد می‌گردد.
(سراسری ریاضی- ۸۸)
- (۱) هدایت انسان با ابزار تعقل و تفکر و ارسال کتاب- تشریحی
(۲) هدایت انسان با ابزار تعقل و تفکر و ارسال کتاب- عمومی
(۳) اعطای ابزار تفکر و انتظار تشکر حقیقی در برابر نعمت- تشریحی
(۴) اعطای ابزار تفکر و انتظار تشکر حقیقی در برابر نعمت- عمومی
- ۱۰ - با توجه به آیهی شریفهی ﴿ اَنَا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق ... ﴾ پیامبر گرامی اسلام ﷺ از آن جهت وکیل و مدافع مردم نیست که:
(سراسری تجربی- ۸۸)
- (۱) انسان‌ها در انتخاب راه حق یا باطل، مختارند.
(۲) گرایش فطری انسان‌ها، تعیین‌کنندهی راه آنان است.
(۳) انسان‌ها به حکم فطرت، خدانشناس، خداجو و خداپرستانند.
(۴) نظام هستی، یک نظام «مقدر» است و قانون خاص خود را دارد.
- ۱۱ - «عقل که وسیلهی فهم پیام الهی است» و «ارسال رُسُل» که حجت آشکار است، (به ترتیب) بیانگر کدام نوع هدایت است؟ (سراسری انسانی- ۸۸)
- (۱) عمومی- عمومی (۲) تشریحی- تشریحی (۳) عمومی- عمومی (۴) عمومی- تشریحی
- ۱۲ - مطابق معارف قرآنی، خدای متعال، رسولان و پیام‌آوران خویش را همراه با «تبشیر و انذار» به عنوان مبشّر و منذر ارسال فرمود تا .....
(سراسری هنر- ۸۸)
- (۱) هدفداری خلقت و حکیمانه بودن آفرینش، تبیین گردد.
(۲) استعدادهای مردم شکوفا و چراغ فطرت، نورانی گردد.
(۳) حجت بر مردم تمام شود و عزّت و حکمت خداوند، به اثبات رسد. (۴) گرد و غبار فرو افتاده بر عقول و فطرت‌های پاک، زوده شود.
- ۱۳ - با توجه به آیهی شریفهی ﴿ اَنَا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق فمن اهتدى فلنفسه و من ضلّ فآئماً یضلّ علیها و ما انت علیهم بویکیل ﴾ وکیل و مدافع نبودن پیامبر ﷺ، ..... و ..... می‌باشد.
(سراسری تجربی- ۸۷)
- (۱) معلول حکیمانه بودن انزال کتاب و وحی الهی- مختار بودن انسان
(۲) معلول حکیمانه بودن انزال کتاب و وحی الهی- اتمام حجت بر انسان
(۳) نتیجهی مسئول بودن انسان در انتخاب هدایت و ضلالت- مختار بودن انسان
(۴) نتیجهی مسئول بودن انسان در انتخاب هدایت و ضلالت- اتمام حجت بر انسان
- ۱۴ - با توجه به آیهی شریفهی ﴿ رسلاً مبشّرين و منذرین لئلا یكون للناس علی الله حجة بعد الرُّسُل و كان الله عزیزاً حکیماً ﴾ خدای متعال، پیامبران را با دو ویژگی تبشیر و انذار به دلیل ..... مبعوث فرمود.
(سراسری فارغ از کشور- ۸۶)
- (۱) هدفدار بودن آفرینش انسان و اتمام حجت بر او
(۲) اتمام حجت بر انسان و صاحب عزّت و حکمت بودن خداوند
(۳) مختار بودن انسان و شایستگی او به رسالت و حکیمانه بودن رسالت (۴) مختار بودن انسان و اتمام حجت بر او و حکیمانه بودن رسالت
- ۱۵ - با توجه به آیهی ۴۱ سورهی زمر: ﴿ اِنَّا انزلنا عَلَیْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنْ اهتدى فَلِنَفْسِهِ و مَنْ ضلّ فآئماً یضلّ علیها ... ﴾ کدام پیام مفهوم نمی‌گردد؟
(سراسری تجربی- ۸۶)
- (۱) هرکس با استفاده از عقل و اختیار خود پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.
(۲) چون خداوند، ابزار تفکر و تعقل به انسان داده، هدایت وی با فرستادن کتاب انجام شده است.
(۳) با توجه به این که خداوند ابزار تصمیم‌گیری درست را به انسان داده، هرکس مسئول کارهای خود است.
(۴) چون هرکس مسئول هدایت یا ضلالت خود است، خداوند به پیامبر می‌فرماید که رسالت تو در حدّ تبلیغ است.

۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴				
۱	☐	☐	☐	☒	۵	☐	☒	☐	☐	۹	☒	☐	☐	☐	۱۳	☒	☐	☐	☐
۲	☐	☒	☐	☐	۶	☒	☐	☐	☐	۱۰	☒	☐	☐	☐	۱۴	☐	☒	☐	☐
۳	☐	☐	☒	☐	۷	☐	☒	☐	☐	۱۱	☐	☐	☐	☒	۱۵	☐	☐	☒	☐
۴	☒	☐	☐	☐	۸	☐	☒	☐	☐	۱۲	☐	☐	☒	☐	۱۶	☐	☐	☐	☐